

Gledališka kritika

Ali lahko umetnost pomaga?

Marko Bulc: Prva altruistična predstava; produkcija: zavod Bunker v okviru projekta Urban Heat; ogled na festivalu Drugajanje, Narodni dom Maribor

Petra Vidali

Pred vstopom na prizorišče Prve altruistične predstave dobi gledalec nespregledljiv gledališki list/plakat. Ponudi mu objektivno pomožno informacijo ("altruizem definiramo kot obnašanje, s katerim pomagamo drugim, ne da bi za to pričakovali povračilo ali nagrado"), a tudi že napoved uprizoritvenega naklona: "Čeprav se je Bulc odločil narediti predstavo o altruizmu, nikogar ni vabil k sodelovanju. Vse je želel narediti sam. In tudi je. Na koncu je prejel še honorarje potencialnih soustvarjalcev predstave. Sam za vse! Je to altruistično?"

Marko Bulc, ki je podpisan kot "režiser, koreograf, scenograf, oblikovalec kostuma, oblikovalec svetlobe, avtor in izvajalec glasbe, avtor besedila in nastopajoči", dvajsetim gledalcem najprej pove, kaj jih čaka, da bi se lahko še odločili za izstop. Prizoru vpoklica publike sledi sedem prizorov, ki so katalog sodobnih uprizoritvenih praks, učna ura tega, kaj sodobno gledališče počne ali kaj se z njim dogaja. Dobimo pregled žanrov - od gibalnega performansa na prvi postaji do osebnoizpovednega verbalnega performansa na zadnji, od telesnega do duševnega razgaljanja. Vmes je avtor/režiser/performer turistični vodič (med scenski mi artefakti/znamenitostmi), kustos instalacije (likovne umetnosti so avantgarda sodobnih praks, kurator sodobne umetnosti je postal avtor ali kar sodobni umetnik) in seveda mentor delavnic - delavnice so pogost in značilen sodobnoumetniški in sploh sodobnodružbeni fenomen. Publika pa je, no, publika sodobne umetnosti, vključena in aktivirana. Otroški stolčki, na katere je

posedena, morda "govorijo" o vzgajanju publike, ki je iz pedagoškega preraslo v andragoški fenomen. Govorijo pa tudi o neudobju in nelagodju gledalca, ki več ne more sproščeno sedeti in samo opazovati. Stoli so namreč ne samo majhni, ampak imajo spodrezano nogo, zagozda (kajla), ki je priklenjena na drugo nogo, pa ne seže do spodrezane. Ampak če se publika usede dovolj blizu skupaj, tako skupaj, da je bližina neprijetna (nakar jo zgosti še goli performer), lahko vsak s kajlo svojega stola podpre nogo stola drugega. Vendar tega potencialno pozitivnega "sporočila" ne velja brati brez vseh drugih spodminj pričakovane pomenljivost. Publika na primer res izpiše, s čim bi pomagala pomoči potrebnim, potem pa kustos/umetnik te njene rešitve skombinira z vlogami družbenih negativcev. Kombinacije so lahko ironične (na primer varen dom/ksenofob) ali povsem nesmiselne, v vseh primerih pa so plod naključne in prazne (besedne) igre. Bulc v različnih vlogah morebitne poskuse iskanja globljih pomenov in sploh odziva ali medsebojne komunikacije publike avtoritarno zatre s pozivom h "kontemplaciji".

V zaključnem prizoru Marko Bulc pove "svojo zgodbo", zgodbo o nemožnosti altruističnega dejanja v prostoru zasebnega. Je zgodba resnična? (Tudi "avtobiografski pakt" je lahko samo strategija.) Je zasebna travma bolj iskrena kot javna? Nas (še) zasebna travma poveže kot skupnost (gledalcev)? Nam "govori", da ne moremo rešiti sveta, ker ne zmoremo nič narediti niti za najbližje? Ker ne moremo pomagati niti sebi?

Prva altruistična predstava je odlična uprizoritev o aktualnem stanju uprizoritvenih praks, predvsem o njihovem domnevnem družbeno-aktivističnem potencialu. Slaba novica, ki jo prinaša, ima tudi dobro plat: umetnost ne more spremeniti sveta, dobro pa je, če je do njega kritična. Najprej do sveta umetnosti.

Učna ura tega, kaj sodobno gledališče počne ali kaj se z njim dogaja

Gledališka skupnost na otroških stolčkih Foto: Bunker